

... wie im Original

V létě roku 2006 se mi dostala do ruky zajímavá věčička. Jednalo se o jednoduché „udělátko“, které po připevnění na dvojkolí vozu stírá z kolejnic prach. Už v sekci Zápisky jsem zmiňoval, že není dobré brát na lehkou váhu čistotu kolejiště, především pak kolejí jako takových. Pravdou však je, že pokud má našinec ručně čistit spousty metrů kolejí, nemluvě o těžce přístupných místech, jako jsou tunely, zatrolejované stanice či husté hvozdy, není z toho po několikerém čištění nikterak rozveselen. Čisticí kartáčky od firmy Noch nám tuto nevďěčnou práci mohou za jistých okolností ulehčit, ba dokonce zpříjemnit. Jste-li modelář, který jezdí relativně často, pak myslím, že je celkem praktické použít na čištění právě tyto kartáčky. K dispozici jsou pro všechny tři nejrozšířenější velikosti.

Na článku spolupracoval a některé fotografie poskytl Jiří Sládek.

Revize článku: 17.02.2022.

NOCH - kat. č. 60159 TT, 60156 H0, 60158 N

Instalace a použití

Kartáčky jsou použitelné na většinu 2nápravových vozů, u kterých je od osy dvojkolí směrem ke středu vozu alespoň 20 mm volného prostoru, to znamená, že nám tam nepřekáží žádný držák baterie, dynamo apod. Já mám kartáčky nainstalovány na vozech Z (G10) z bývalé produkce BTTB. Musím zdůraznit, že kartáčky je možno nasadit buď na 2nápravové vozy s klasickým uchycením spřáhla ocelovou strunkou, nebo na vozy s kinematikou, která nezasahuje hluboko pod vůz. V opačném případě totiž kartáčkům překáží. Starší vozy s kinematikou Tillig nejsou vhodné, kartáčky na ně není možné nasadit, neboť mezi kinematikou a osou dvojkolí je asi jen 1,5 mm místa. Sečteno a podtrženo, kartáčky je možno použít snad na všechny 2nápravové nákladní vozy BTTB, dále na staré vozy OOt (na nové nikoliv, protože mají jiné otočné podvozky) a na valnou většinu ostatních 4nápravových nákladních vozů Zeuke a BTTB – cisterny i mrazírenské vozy. Nelze je však použít na novější 4nápravové plošinové, nízkostěnné a vysokostěnné vozy vyráběné od druhé poloviny 80. let, u nichž byly použity podvozky konstrukce Y25Rs. Jistou výjimkou mezi 2nápravovými vozy jsou vozy Es a Utz na pojezdu BTTB, kde se kartáček zapře o vzpínadlo a dvojkolí levituje nad kolejnicí. Pokud s tím lze bez nehod po kolejišti projet, pak to není problém, ale to si musí každý ověřit sám, závisí to na místních poměrech konkrétního kolejiště. Pokud by to přeci jenom nedělalo dobrotu, stačí jednoduše zkosit hrany plastové části kartáček a je po problému.

Asi každý z nás má ze starých zásob, z bazaru či z burzy několik starších vozů, takže nerudovský problém „kam s ním“ (tedy s kartáčkem) nás nemusí trápit. A modely Loco (např. Be, Bi, ale i Vtr a Ztr) jsou také poměrně rozšířené. Jen je ještě potřeba dát pozor na průměr hřídele, kartáčky jdou totiž na průměr 1,4 mm, ale u některých novějších vozů BTTB byly hřídele s větším průměrem.

Provoz

Při použití vozů s kartáčky postupují takto: Nasadím první vůz na kolej a poodjedu s ním tak, abych mohl nasazovat další. Tím „poodjetím“ si totiž setřu tu trošku prachu, která na kolejnici po několika dnech ulpí. Takto nasadím celý vlak a na jeho konec připojím lokomotivu. První jízda totiž probíhá sunutím, aby celý pětivozový čisticí vlak před lokomotivou setřel prach. Netvrdím, že jsou po prvním projetí kolejnice dokonale

čisté, ale dozajista jsou zbaveny nejhorší nečistoty, která by jinak ulpěla na kolech lokomotivy a ostatních vozidel. Nejvíce to tedy „odnese“ první dvojkolí prvního sunutého vozu. Kartáčky mohou být na vozidlech stále, ničemu nepřekáží, klidně se mohou používat v běžném provozu na kolejišti. Alespoň nám tak nepřetržitě leští kolejnice. Vězte, že po několikahodinovém ježdění třeba na výstavě se bílá barva filcu změní na „krásně“ tmavě šedou až černou. Pokud by snad měl někdo pocit, že takto „znehodnocený“ kartáček je na vyhození, není tomu tak. Stačí lihová koupel, prsty promnout a opláchnout, případně opakovat, a kartáček je opět čistý (malinko zašedlý) a připravený dále sloužit.

Krátce o Roco-Clean

Kdysi jsem vlastnil i čisticí vůz Roco-Clean. Čisticí guma byla uprostřed vozu, tedy při průjezdu obloukem se mírně vychylovala, musela tedy být širší, aby i v obloucích o malém poloměru spolehlivě klouzala po vnější kolejnici a nemíjela ji. Naopak kartáčky Noch jsou uchyceny za nápravu, takže téměř přesně kopírují trasu dvojkolí. Vůz Roco měl vyšší adhezi a tudíž kladl větší odpor. To by se dalo brát možná jako nevýhoda, nicméně nečistoty, které kartáčky Noch nesetrou, mohly být vozem Roco očištěny. Kolega se dokonce setkal s případem, že vůz Roco-Clean nejezdil po kolech, ale po čisticí ploše (gumě), takže s ním měla problémy valná většina lokomotiv. Ale to byla nejspíše výjimka, u mého vozu se toto nevyskytovalo. Tedy pro větší nečistotu je asi vhodnější vůz Roco. Nyní se však již v mém vozovém parku nenachází, ale mám čisticí vůz Tillig 95291 typu Dresden, který je kratší. U něho ale bylo nutno přistoupit k jisté úpravě, aby fungoval, jak má, viz příspěvek v sekci Vozy z 24. listopadu 2011.

Shrnutí

Myslím, že i takto jednoduchá věc, jakou bezesporu kartáčky jsou, dokáže udělat svůj díl práce. Jedno balení 5 kusů v roce 2006 stálo 144,- Kč. V roce 2022 je to od 200 do 240 Kč. Kartáčky používám i po těch 16 letech bez výměny. Žádný tlak na ně není vyvíjen, na kolejnici sedí vlastní vahou, takže o nějakém prodření filcu až na plast nemůže být řeč. Na obrázcích níže jsou ukázky použití na různých vozech.

OBRÁZKOVÁ PŘÍLOHA

Obr. 1: Čisticí kartáček Noch.

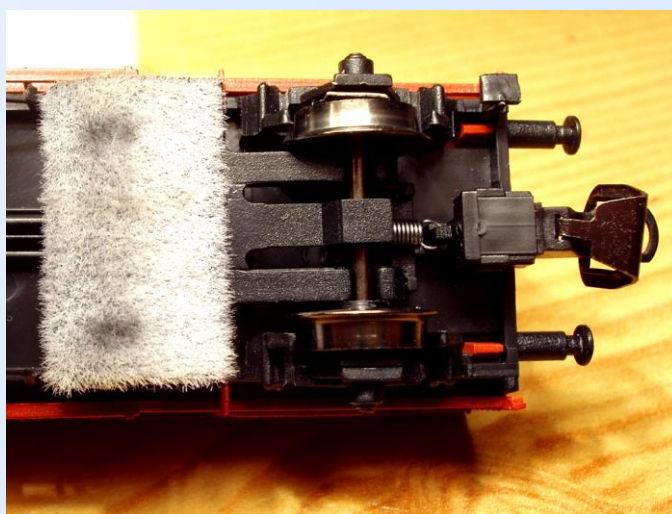
Obr. 2: Kartáček se zaklesne za osu dvojkolí.

ČISTICÍ KARTÁČKY NOCH

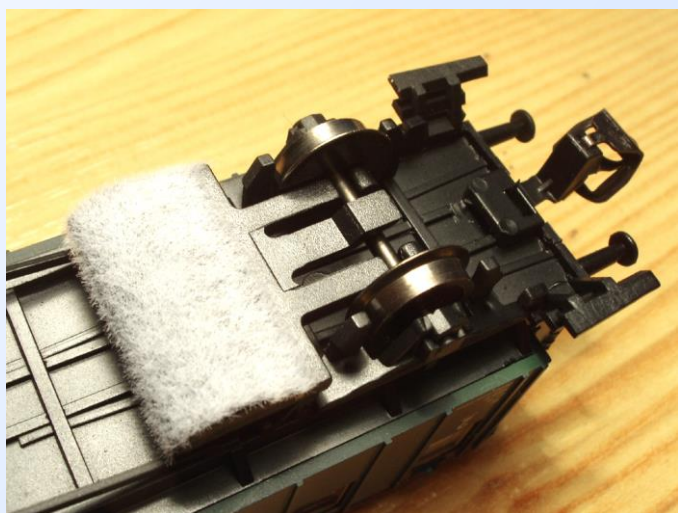
21.11.2006

Obr. 3: Kartáček leží vlastní vahou bez přitlaku.

Obr. 4: Nainstalovaný (už použitý) kartáček.

Obr. 5: Vůz s uchycením spřáhla ocelovou strunkou.

Obr. 6: Na vozech s kinematikou Tillig nelze kartáčky použít.

Obr. 7: Zkosená hrana kartáčku.

Obr. 8: Upravený a původní kartáček.

Obr. 9 a 10 – Čisticí vlak v pohotovosti.

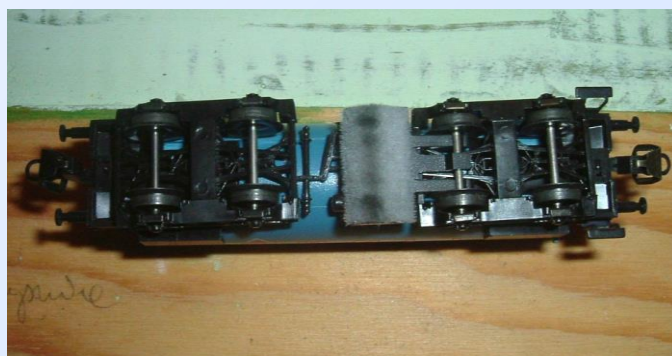
Obr. 11 a 12: Kartáček na voze OOt.

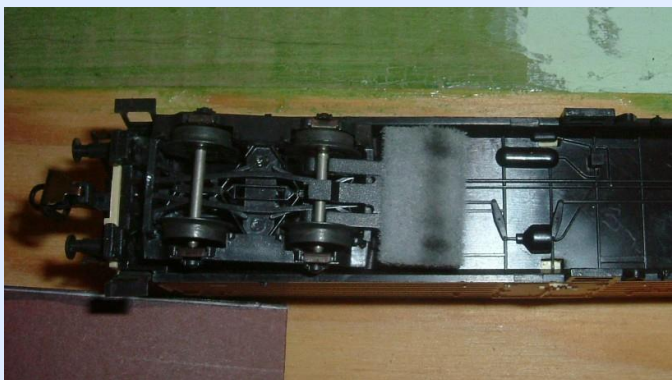
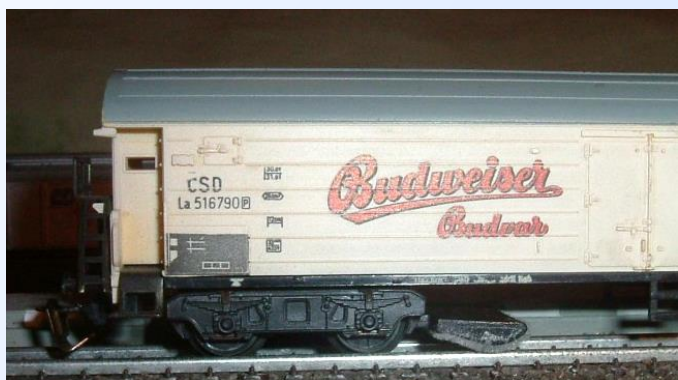
Obr. 13 a 14: Kartáček na voze Hbbilns (Roco).

ČISTICÍ KARTÁČKY NOCH

21.11.2006

Obr. 15 a 16: Kartáček na 4nápravovém kotlovém voze BTTB.

Obr. 17 a 18: Kartáček na chladiřenském voze BTTB.

Obr. 19: Někdy lze kartáček instalovat i z vnější strany.

Obr. 20: Porovnání nepoužitého a použitých kartáčků.